

Kunta tai kuntayhtymä	Yleiset huomiot	Erityisesti huomioitavaa (teemoittain)	Muutosesitykset
Auran kunta	<ul style="list-style-type: none"> - Kunta pitää suunnitelmassa esitettyjä kärkiteemoja toimintaperiaatteineen ja kehittämisohjauksineen oikean suuntaisina. - Suunnitelman toimeenpanoa ja jatkokehittämisen valmistelua koskeva yhteistyörakenteen suunnitelma on edellisen hallituksen valmisteleman sote-uudistuksen valmistelun kaltainen, joka valmistelu jatkuu Rinteen hallituksen toimesta. - Yhteiset toimintakäytännöt, arviointimenetelmät ja myöntämishajeet voivat olla tarpeellisia erityisaloilta riippumatta. - Painopistettä sosiaali- ja terveystalouksissa tulee siirtää entisestään ehkäisevään työhön. - Erikoissairaanhoidon kustannusten kasvun hillitseminen on kuntien taloudellisen kantokyvyn kannalta välttämätöntä. - Maakunnallisesti toimivien keskitettyjen yksiköiden suunnittelussa on huomioitava lähipalveluiden tuottaminen maaseutukuntiin. Lähipalveluita tulee tuottaa myös jalkautuvien palveluiden avulla. - Yhdenvertaisten palvelujen varmistaminen koko alueen asukkaille on hyvä tavoite. Palvelujen on oltava saavutettavissa myös muualla kuin kaupungeissa asuvalle väestölle. Palvelujen suunnittelussa tulee huomioida julkisen liikenteen toimiminen. - Kehittämissuunnitelmassa tulee huomioida kuntien tasa- puolinen edustuksellisuus. Työ tulee vastuuttaa siten, että kehittämissuunnitelmassa on sujuvaa ja voi käynnistyä mahdollisimman pian. - Sote-ICT –työryhmän toimintaa on perusteltua jatkaa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon välisen yhteistyön kehittäminen ja tiivistäminen on erityisen tärkeää. - Perusterveydenhuoltoa tulee vahvistaa yhteistyössä esh:n kanssa huomioiden yhteistyö sosiaalihuollon kanssa. Tavoitteena on toimivat hoitoketjut erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuoltoon ja sosiaalihuoltoon. - Sähköisiä palveluita on tarpeen kehittää yhteisesti ja keskitetymmin, tavoitteena yhteinen asiakas- ja potilastietojärjestelmä. - Mielenterveys- ja päihdepalveluissa sekä iäkkäiden palveluissa on tärkeää huomioida sosiaalihuolto yhteistyötahona. - Sosiaalipäivystystä tulee kehittää siten, että se kattaa jossain vaiheessa myös virkajan. - Keskitettyjen yksiköiden (esim. perheoikeudellinen yksikkö) muodostamisesta tulee saada yksityiskohtaisempia suunnitelmia kustannusarvioineen ennen kuin kunta voi ottaa niihin sitovasti kantaa. 	Ei muutosesityksiä
Kaarinan kaupunki	<ul style="list-style-type: none"> - Periaatelinjaukset ja niihin liittyvät kehittämistoimenpiteet kohdistuvat nykyisen palvelujärjestelmän keskeisimpiin ongelmakohtiin. Kustannusten kasvun hillitsemiseksi on keskeistä, että sosiaalipalveluiden, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon raja-aitoja pystytään madaltamaan ja palveluprosesseja sujuvoittamaan. - Palveluketjujen toimivuudessa on panostettava 	<ul style="list-style-type: none"> - Ennaltaehkäisevän ja varhaisen työn kehittämiseen on panostettava voimallisesti. Työn on ulotuttava sektorirajat ylittäen kaikkiin kuntien peruspalveluihin ja edelleen jatkumona erikoissairaanhoidon. - Yhteisten hyvien käytäntöjen levittämistä on vaalittava niin, että hyväksi todetut toimintamallit saadaan kaikkien alueen toimijoiden 	Ei muutosesityksiä

Kunta tai kuntayhtymä	Yleiset huomiot	Erityisesti huomioitavaa (teemoittain)	Muutosesitykset
Kaarinan kaupunki (jatkuu)	<p>siten, että asiakas saa tarvitsemansa palvelut juuri oikeaan aikaan ja oikeasta paikasta. Tämä edellyttää aiempaa tiiviimpää yhteistyötä sairaanhoitopiirin ja alueen kuntien kesken</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kunnat ovat huoltosuhteen muutoksen myötä suurissa kustannuspaineissa. Ilman suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteuttamista on hyvin epätodennäköistä, että kunnat selviäisivät tulevista velvoitteistaan. Saumaton yhteistyö sairaanhoitopiirin ja kuntien kesken on työssä onnistumisen edellytys. 	<p>käyttöön.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sähköisten palveluiden kehittämistyön tulee tapahtua asiakkaiden tarpeet ja kyvyt huomioiden niin, että digitaalisuus tuottaa aitoa lisäarvoa palveluprosesseihin 	
Kemiönsaaren kunta	<ul style="list-style-type: none"> - Suunnitelmassa esitetyt kärkiteemat toimintaperiaatteineen ja kehittämisohjelmuksineen ovat oikeansuuntaisia. - Asiantuntijaryhmässä ja teemakohtaisissa ryhmissä tulee huomioida substanssiosaamisen lisäksi Varsinais-Suomen kunnat seudullisesti ja rakenteellisesti sekä niiden kielelliset olosuhteet. Esitys siitä, että työryhmien edustajien nimeämisestä sovitaan erikseen sote-johtajakokouksen koordinoiman valmistelun pohjalta, on kannatettava. - Sote-ICT –työryhmän toiminnan tulee jatkua ja sitä on syytä tehostaa. - Yhteiset toimintakäytännöt, arviointimenetelmät ja myöntämisohteet ovat tarpeen erityisalasta huolimatta. - Järjestämissuunnitelma sisältää runsaasti toimenpiteitä ja kehittämisohjelmia, jotka olisi tarpeen käynnistää pikaisesti. 	<ul style="list-style-type: none"> - On erityisen tärkeää kehittää edelleen perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyötä, resurssien jakoa ja jalkautuvia palveluita. Mikäli perusterveydenhuoltoon siirretään erikoissairaanhoidolle kuuluneita tehtäviä, tulee myös resurssien siirtyä tehtävien mukana. - Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden sekä yhteisten toimintamallien kehittäminen LAPE-muutosohjelman pohjalta on kannatettavaa. Yhteistyön edistäminen esim. perheoikeudellisen yksikön myötä on erittäin hyvä tavoite. - Palveluntuottajien valvontaan liittyvää yhteistyötä ja toimintamenetelmiä tulee niin kuntien kuin kuntien ja AVI:n kanssa lisätä ja pyrkiä hyödyntämään sähköisiä palveluja. - Sähköisiä palveluja on tarpeen kehittää yhteisesti ja keskitetympin. - Yhteinen APTJ on tavoitteena, mutta ennen sitä olisi suotavaa tiivistää yhteistyötä samojen tietojärjestelmäkäyttäjien kanssa. 	Ei muutosesityksiä
Kosken TI kunta	<ul style="list-style-type: none"> - Suunnitelman periaatelinjaukset ovat kannatettavia ja niiden tulee ohjata käytäntöä ja kehittämistyötä. - Yhteisen kehittämisen organisoinnissa on tärkeää, että kullakin työryhmällä on tarkkaan mietitty funktio kokonaisuudessa. Uusien työryhmien perustamista tulee harkita tarkkaan. 	<ul style="list-style-type: none"> - Hoitoketjujen toimivuus ja yhteneväisyys on maakunnallisten sote-palveluiden kannalta ensisijaisen tärkeää. Hoitoketjujen toimivuus tulee varmistaa yhteisellä suunnittelulla ja erilaisia tietoteknisiä järjestelmiä hyödyntäen. 	Ei muutosesityksiä

Kunta tai kuntayhtymä	Yleiset huomiot	Erityisesti huomioitavaa (teemoittain)	Muutosesitykset
Kosken TI kunta (jatkuu)	- Kuntaneuvotteluissa on nostettu esille seutukunnallisten erityispiirteiden huomiointi. Marttilan kunta pitää tarkoituksenmukaisena huomioida seutukunnallisuuden lisäksi perusterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden merkitys seutukunnallisuutta voimakkaampana tekijänä kuntalaisten palveluihin nähden.	- Sähköisten palvelumuotojen kehittämisen ja hyödyntämisen lisäksi tulee panostaa myös tietoteknisten järjestelmien tietoisuuden ja käytettävyyden lisäämiseen kansalaisten keskuudessa	
Kustavin kunta	- Suunnitelman periaatelinjaukset ja esitetyt toimenpiteet ovat kattavia ja tarkoituksenmukaisia ottaen huomioon myös tuottavuuspotentiaalin alueen terveydenhuoltojärjestelmän kokonaiskehittämisessä.	Ei muuta erityisesti huomioitavaa	Ei muutosesityksiä
Laitilan kaupunki	- Varsinais-Suomen maakunnan terveydenhuoltojärjestelmän kokonaiskehittäminen on koko maakuntaa koskehtavan toimenpideohjelman muodossa kannatettava ajatus. Kunnan näkökulmasta terveyspalveluiden vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden aikaansaaminen on kuntatalouden kannalta välttämätöntä.	- Maakunnallisesti olisi tarpeen toteuttaa yhdessä kuntien kesken analyysi: <ul style="list-style-type: none"> • julkisten sosiaali- ja terveyspalveluiden talouden kehityksen osalta • näkymä tulevasta kehityksestä ottaen huomioon kuntakohtaiset verrokkitarkastelut • selvittää mahdolliset tasapainottamiskohteet ja –toimet maakunnallisesti. 	Sairaanhoitopiirin ja kuntien välistä yhteistyötä omistajaohjauksen osalta olisi tarve kehittää. Laitila esittää, että: <ul style="list-style-type: none"> - Kunnat nimeäisivät jäsenet omistajaohjauksen neuvottelukuntaan, jonka tehtävä olisi talousarvion raamittaminen sekä kehittäminen. Kuntien antama raami tulisi saada sitovaksi
Liedon kunta	- Esille on nostettu keskeiset sote-palvelujen kehittämistarpeet - Erityisen hyvää on sektorirajat ylittävän palveluintegraation näkökulma - Suunnitelman merkitys seutukunnan sote-palveluiden yhdenvertaisuuden lisäämisessä on merkittävä; erityisesti kriteerien yhdenmukaistaminen, virtaviivaistaminen ja palveluohjaus - Hyvää on kytkeä shp:n tuottavuusohjelmaan - Valtakunnallisten kärkihankkeiden hyvät käytännöt on saatu hyvin esille useissa kärkiteemojen kehittämisen toimenpideohjelmissa. - Kehittämistyöryhmissä tulee varmistaa kuntien tasapuolinen edustuksellisuus ja aikatauluttaa sekä vastuuttaa kehittämistyö siten, että se voi alkaa mahdollisimman pian - Hyvää on kehittämistoimien esitetty pilotointi ennen laajaa käyttöönottoa -	- Hyten nostaminen omaksi teema-alueeksi antaa työlle sille kuuluvan painoarvon - Yhteistyö sote-palvelutuottajien valvonnassa tulee aloittaa mahdollisimman pian - Asiakastytyväisyyttä arvioitaessa palveluiden oikea-aikaisuus, saatavuus ja vaikuttavuus tulee kytkeä myös taloudellisuusajatteluun kun pohditaan tavoitellaanko asiakastytyväisyyttä vai pärjäämis- ja terveyshyötyä. - Yhteisen tietojärjestelmän ja sähköisten palvelujen kehittämistyö seutukunnassa on sujuvan, sektorirajat ylittävän yhteistyön edellytys. - Yhteistyötä Kelan kanssa tietojohdamisessa ja tiedolla johtamisessa tulee lisätä.	Ei muutosesityksiä

Kunta tai kuntayhtymä	Yleiset huomiot	Erityisesti huomioitavaa (teemoittain)	Muutosesitykset
Loimaan kaupunki	<ul style="list-style-type: none"> - Palveluiden markkinointi ja toteuttaminen yli maakuntarajojen on tärkeää. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vuodeosastotoiminta on tarkoituksenmukaista keskittää Loimaan seutukunnassa TYKS Loimaan sairaalan yhteyteen. Tähän mahdollisesti liittyvät investoinnit tulee tarvittaessa sisällyttää sairaanhoitopiirin talousarvioon. - Loimaan pääterveysaseman ja TYKS Loimaan sairaalan yhteyteen keskitetään maakunta-soteuudistuksen valmistelussa hahmoteltu sote-keskus perhekeskus mukaan lukien. - Mielenterveys- ja päihdepalvelut Loimaan seutukunnassa tulee organisoida niin, että shp:n tuottama erikoissairaanhoido ja Loimaalla sijaitseva (maku-sote-valmistelussa) hahmoteltu sote-keskus muodostavat resurssien käytön kannalta järkevän, toiminnallisen kokonaisuuden. Asiakasprosesseja voidaan kehittää järjestämissuunnitelmassa kuvatulla tavalla, mutta samanaikaisesti on jo syytä katsoa myös resursoinnin rakennetta seutukunnissa. - Loimaa on halukas pilotoimaan collaborative care –yhteistoimintamallia - Sähköinen omaolo –oirearvio voidaan ottaa käyttöön perusterveydenhuollossa kun järjestelmä on kehittynyt sellaiseksi, että se sisältää pth:n palveluissa tarvittavat elementit. - Sosiaalipäivystyksen kehittämisessä tulee edetä siten, että toiminta kattaa myös virkajan ja sisältää kriisipäivystyksen - Keskitetyn palveluohjauksen (KomPassi) tulee olla aidosti keskitettyä, ei kuntiin hajautettua kuten nyt. - Perheoikeudellisen yksikön muodostamisesta tulee saada yksityiskohtaisempi suunnitelma kustannusarvioineen ennen sitovia kannanottoja. 	<p>Ei muutosesityksiä.</p>

Kunta tai kuntayhtymä	Yleiset huomiot	Erityisesti huomioitavaa (teemoittain)	Muutosesitykset
Marttilan kunta	<ul style="list-style-type: none"> - Suunnitelman päivitys on monin tavoin harkittu, huolellisesti laadittu ja kattava kokonaisuus - Suunnitelmaa ohjaavat periaatteet ovat erittäin kannatettavia ja niiden tulee ohjata kaikkea kehittämistä ja käytännön työtä - Jokaisella työryhmällä tulee olla tarkkaan mietitty funktio kokonaisuudessa ja uusien työryhmien perustamista tulee tarkkaan harkita - Kuntaneuvotteluissa on nostettu esille seutukunnallisten erityispiirteiden huomiointi. Marttilan kunta pitää tarkoituksenmukaisena huomioida seutukunnallisuuden lisäksi perusterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden merkitys seutukunnallisuutta voimakkaampana tekijänä kuntalaisten palveluihin nähden. 	<ul style="list-style-type: none"> - Hoitoketjujen yhteneväisyys on maakunnallisten sote-palveluiden kannalta ensisijaisen tärkeää. Hoitoketjujen toimivuus tulee varmistaa yhteisellä suunnittelulla ja käyttää mahdollisesti hyväksi erilaisia tietoteknisiä järjestelmiä - Sähköisten palvelumuotojen kehittämisessä ja hyödyntämisessä (esim. Omaolo) tulee käyttöönoton markkinointiin panostaa niin, että kansalaisilla on tarpeeksi tietoa siitä, miten toimia palveluihin hakeutuessa. - Sähköisiä palveluja tulisi kehittää myös esim. vuodeosastopaikkojen organisoimisessa - Suunnitelmassa todetaan, että vuodeosastoverkko on kansallisesti arvioituna tiheä ja terveydenhuollon vuodeosastohoitojaksot pitkiä. Osastohoitojen lyhentäminen mahdollistaisi vuodeosastopaikkojen vähentämisen ja parantaisi kustannustehokkuutta 	Ei muutosesityksiä.
Maskun kunta	Ei erillistä lausuntoa. Katso perusturvakuntayhtymä Akselin lausunto	Katso Akselin lausunto	
Mynämäen kunta	Ei erillistä lausuntoa Katso perusturvakuntayhtymä Akselin lausunto	Katso Akselin lausunto	
Naantalın kaupunki	<ul style="list-style-type: none"> - Kaupunki pitää esitettyjä kärkiteemoja toimintaperiaatteineen ja kehittämisohjauksineen oikean suuntaisina. - Kehittämisohjauksia olisi saatava käyntiin mahdollisimman pian. Seutukunnallisesti voidaan sopia miten ja minkälaisella aikataululla eri kärkihankkeita lähdetään viemään eteenpäin. Silloin kun kehittämisohjeus edellyttää laajempaa yhteistyötä, voidaan erikseen ja hankekohtaisesti sopia mikä kunta toimii vetovastuussa. Kehittämistyössä tulee koota työryhmiä, joissa substanssiasiantuntijat vievät yksittäisiä kehittämisohjauksia ja -projekteja eteenpäin. - Yhteistyö sote-palvelutuottajien valvonnassa tulee aloittaa mahdollisimman pian. 	<ul style="list-style-type: none"> - Erityisen tärkeää on kehittää ja ylläpitää perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyötä sekä keskinäisten tehtävien ja resurssien jakoa. Kun peruspalveluihin sisällytetään aiemmin erikoissairaanhoidolle kuuluneita palveluja, tulee myös resurssien siirtyä tehtävien mukana - Tärkeää jatkaa LAPE-työtä. Erityisen hyvää on ns. SISOTE-yhteistyö, jossa varhaiskasvatus, opetus ja vapaa-aika yhdessä sote-palvelujen kanssa toteuttavat kärkihankkeita. - Kunnille tärkeää olisi saada toimiva yhteinen tietojärjestelmä ja sähköisten palvelujen kehittäminen. 	Ei muutosesityksiä

Kunta tai kuntayhtymä	Yleiset huomiot	Eryteisesti huomioitavaa (teemoittain)	Muutosesitykset
Nousiaisten kunta	Ei erillistä lausuntoa. Katso perusturvakuntayhtymä Akselin lausunto	Katso Akselin lausunto	
Oripään kunta	Ei lausuntoa		
Paimion kaupunki	<ul style="list-style-type: none"> - Kaupunki pitää esitettyjä kärkiteemoja toimintaperiaatteineen ja kehittämissuunnitelmineen oikean suuntaisina. - Asiantuntijaryhmässä ja teemakohtaisissa ryhmissä tulee huomioida substanssiosaamisen lisäksi Varsinais-Suomen kunnat seudullisesti ja rakenteellisesti. Esitys siitä, että työryhmien edustajien nimeämisestä sovitaan erikseen Sote-johtajakokouksen koordinoiman valmistelun pohjalta, on kannatettavaa. - Yhteiset toimintakäytännöt, arviointimenetelmät ja myöntämishojeet ovat tarpeen erityisalasta riippumatta. - Järjestämssuunnitelma sisältää runsaasti toimenpiteitä ja kehittämissuunnitelmia, jotka olisi tarpeen käynnistää pikaisesti. 	<ul style="list-style-type: none"> - Erytisen tärkeää on kehittää ja ylläpitää perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyötä, resurssien jakoa sekä jalkautuvia palveluita. Mikäli peruspalveluihin siirretään aiemmin erikoissairaanhoidolle kuuluneita palveluja, tulee myös resurssien siirtyä tehtävien mukana - Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden sekä yhteisten toimintamallien kehittäminen LAPE-muutosohjelman pohjalta on kannatettavaa - Maakunnallisen yhteistyön edistäminen esimerkiksi perheoikeudellisen yksikön myötä on erittäin hyvä tavoite. - Palveluntuottajien valvontaan liittyen yhteistyötä ja toimintamenetelmiä tulee niin kuntien kuin kuntien ja AVI:n kanssa lisätä ja pyrkiä hyödyntämään sähköisiä palveluita. - Sähköisiä palveluita on tarpeen kehittää yhteisesti ja keskitetympin. - Yhteinen APTJ on tavoitteena, mutta sitä ennen olisi suotavaa tiivistää yhteistyötä samojen tietojärjestelmien käyttäjien kanssa. - Sote-ICT työryhmän toiminnan tulee jatkua ja sitä on syytä tehostaa. - Paimion kaupunki/Paimion - Sauvon kansanterveyskuntayhtymä on kiinnostunut pilottoimaan "collaborative care" yhteistyömallia geriatrian osalta. - Osa kehittämissuunnitelmista on sellaisia, että niitä voitaisiin edistää ja pilotoida paremmin seudullisesti laajemmassa yhteistyössä 	Ei muutosesityksiä

Kunta tai kuntayhtymä	Yleiset huomiot	Erytisesti huomioitavaa (teemoittain)	Muutosesitykset
Paraisten kaupunki	<ul style="list-style-type: none"> - Periaatteeseen ”Asiakas ennen organisaatiota” liittyen tulee asiakaspalvelua ja asiakaskokemuksia varten luoda mittareita välineiksi, joilla toimintaa voidaan kehittää - Suunnitelmassa korostetaan ”oikea-aikaista palveluihin pääsyä”. Kuvauksen mukaan sillä ei aina tarkoiteta nopeaa palveluihin tai hoitoon pääsyä, sillä palvelun vaikuttavuus saattaa kärsiä liian nopeuden takia. Asiakkaan näkökulmasta ensisijaista on hoidon saatavuus. Ehkäisevään toimintaan sen sijaan pitää etenkin lasten ja nuorten osalta panostaa, jotta sitä voitaisiin tehostaa. - Pth:n ja esh:n välistä yhteistyötä on syvennettävä kuntien johdolla. Kuntien on otettava vetovastuu johtamisesta ja palvelujen kehittämisestä kokonaisuudessaan. Verovarojen käytön priorisoinnista vastaavat kunnat johtaisivat luontevasti yhdessä myös sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen strategisia prosesseja kokonaisuutena. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että Turun kaupunki ottaisi vahvan roolin strategisen suunnitteluprosessin vetämisessä yhdessä muiden kuntien ja kuntayhtymien kanssa. Näin varmistettaisiin kuntien yhteinen strateginen tahto ennen sairaanhoitopiirin toimielinten käsittelyä. 	<ul style="list-style-type: none"> - Digitalisaation kehittymisen tulee tapahtua asiakkaan tarpeiden ja toiveiden pohjalta. Ihmiset ovat tottuneet saamaan digitaalisia ja mobiileja palveluja eri kanavien kautta niin, että heidän yksityisyytensä on suojattu. Tämä voidaan mahdollistaa myös sosiaali- ja terveydenhuollossa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Viiden periaatelinjauksen perään lisätään kuudes kohta: ”Varmistetaan kaksikielinen palvelukyky”. Se on otettava mukaan strategisena linjauksena ajattelun erityisesti koko kokonaisuutta ja tapauksia, joissa hoitajaksot ovat pitkiä ja luottamuksellisia. Edellisestä ovat esimerkkinä asiakaspalveluprosessit (ajanvaraus, hoito-ohjeet, sisään- ja uloskirjaaminen sekä hoitoa koskevat säännöt), vanhustenhuolto kokonaisuudessaan, perusterveydenhuolto kokonaisuudessaan, sosiaalihuolto kokonaisuudessaan, erikoissairaanhoidon vastaanotto toiminta sekä saattohoito ja palliatiivinen hoito. - Alueen väestörakennetta ja väestön hyvinvoinnin tilaa koskevaan lukuun pitää sisältyä tiedot alueen kaksikielisyydestä sekä vaatimus sosiaali- ja terveydenhuollon kaksikielisestä palvelukykyvyydestä
Pyhärannan kunta	Ei lausuntoa		
Pöytyän kunta	<ul style="list-style-type: none"> - Järjestämissuunnitelmassa esitetyt kärkiteemat, toimintaperiaatteet ja kehittämis ehdotukset nähdään kannatettavana toimintasuuntana - Järjestelmää tulee kehittää kokonaisuutena: Kattavien hoitoketjujen rakentaminen, palveluverkon yhteensovittaminen ja päällekkäisten toimien purkaminen on kannatettavaa. - Erytisen tärkeänä pidetään yhdenvertaisten palveluiden varmistamista kaikille alueen asukkailla sekä palveluiden saavutettavuutta myös keskustaupunkien ulkopuolella asuvalle väestölle. - Kärkiteemojen pilottihankkeiden toteutuksessa tulisi pilottikohteiksi valita aina kaupunkiympäristön ohel- 	<ul style="list-style-type: none"> - Erytisen tärkeää on kehittää ja ylläpitää perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyötä sekä keskinäisten tehtävien ja resurssien jakoa. Kun peruspalveluihin sisällytetään aiemmin erikoissairaanhoidolle kuuluneita palveluja, tulee myös resurssien siirtyä tehtävien mukana - Pöytyän kunnanvaltuusto tulee arvioimaan Pöytyän ktkky:n vuodeosaston paikkamäärän tulevan syksyn aikana. - On tärkeää jatkaa LAPE-muutosohjelman mukaista kehittämistyötä 	Ei muutosesityksiä

Kunta tai kuntayhtymä	Yleiset huomiot	Erityisesti huomioitavaa (teemoittain)	Muutosesitykset
Pöytyän kunta (jatkuu)	<p>la myös haja-asutusympäristössä toimiva organisaatio, jotta palveluiden laatu-, vaikuttavuus- ja toteuttamismahdollisuudet tulisivat riittävän kattavasti arvioiduksi ja asiakkaiden sekä organisaatioiden yhdenvertaisuus varmistuisi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kehittämisehdotusten mukaiset toimenpiteet tulee käynnistää mahdollisimman pian. Työhön tulee koota työryhmiä, joissa substanssiasiantuntijat vievät yksittäisiä kehittämisehdotuksia ja – projekteja eteenpäin. 		
Raision kaupunki	<ul style="list-style-type: none"> - Suunnitelmassa on nostettu esiin keskeiset kehittämistarpeet alueen sosiaali- ja terveydenhuollossa. Valmistelua ohjanneet viisi periaatetta on oikein valittu. - Raisio pitää tärkeänä, että erikoissairaanhoidon kustannusten kasvua saataisiin taitettua. Tämä edellyttää perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalipalveluiden raja-aitojen madaltamista ja palveluprosessien sujuvoittamista yli organisaatorajojen. - Suunnitelmassa ei tuoda esiin kehittämiskohteiden vaatimia taloudellisia panostuksia. Lisäksi kehittämiskohteiden vastuutahot pitäisi määritellä nykyistä tarkemmin, jotta niissä päästäisiin konkreettisesti etenemään. - Kehittämistyöryhmät tulee koota alueellisesti kattavasti. 		<ul style="list-style-type: none"> - Kehittämiskohteita on runsaasti ja aikataulut on tiukka, joten tehtävälis- taa tulee aikatauluttaa myös suunnitelmakauden jälkeiselle ajalle.
Ruskon kunta	<ul style="list-style-type: none"> - Alueen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistarpeet on nimetty oikeasuuntaisina. - Kunta pitää tärkeänä, että erikoissairaanhoidon menojen kasvu onnistuttaisiin pitämään korkeintaan kuntien yleisen menokasvun suuruisena ja menojen vuotuisia vaihteluja pystyttäisiin ennakoimaan aiempaa tehokkaammin. - Kehittämistyöryhmät tulee koota alueellisesti kattavasti. 	<ul style="list-style-type: none"> - Lasten ja nuorten osalta hoitoon pääsy tulisi mahdollistaa nykyistä nopeammin (esim. psyykkiset ongelmat ja käytöshäiriöt sekä puhe- ja toimintaterapia). 	<ul style="list-style-type: none"> - Kehittämiskohteita on runsaasti ja aikataulut on varsin tiukka, joten tehtävälis- taa tulee aikatauluttaa myös suunnitelmakauden jälkeiselle ajalle.

Kunta tai kuntayhtymä	Yleiset huomiot	Erityisesti huomioitavaa (teemoittain)	Muutosesitykset
Salon kaupunki	<ul style="list-style-type: none"> - Suunnitelman periaatelinjaukset ja esitetyt kehittämistoimet ovat hyviä ja kannatettavia. - Sairaanhoidopiirin tuottavuusohjelmaan kytkeytyvä koko alueen terveydenhuollon kehittämissuunnitelma (hoitoketjut, palveluverkon yhteensovitus, päällekkäisyyksien purku) vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden lisäämiseksi on kannatettavaa. Tulee tehdä kiinteässä yhteistyössä perusterveydenhuollon toimijoiden kanssa. - Kehittämissuunnitelmien laadinta edellyttää terveydenhuollon monijäsenisen yhteistyöverkoston olemassaoloa ja shp:n, kuntajohtajien ja alueen sotejohtajien ja johtavien viranhaltijoiden koordinaatiota. - Palvelutuotantoa suunniteltaessa on huomioitava kuntakohtaiset olosuhteet ja kohderyhmä. Etenkin pth:n palvelujen järjestäminen lähellä helpottaa oikea-aikaista käyttöä. Sähköisten palveluiden lisääminen vähentää toimipisteisiin hakeutumisen tarvetta 	<ul style="list-style-type: none"> - ”KomPAssiin” liittyen yhteiset maakunnalliset kriteerit helpottaisivat keskitettyä palveluohjausta. Lisäksi kehittämiseen liittyen tulisi luoda yhteinen palvelualue / kirjasto, jotta palveluohjausta voidaan maakunnallisesti tehdä etsimättä joka kunnan tietoja kotisivuilta. - Terveydenhuollon asiantuntijatyöryhmän kautta tulee valmistella tehtäväsiirrot esh:n ja pth:n välillä sekä huomioida resurssien oikea allokointi ja mahdolliset lisäresurssitarpeet. - Perusterveydenhuollon tehtäviin kuuluva moniongelmaisten asiakkaiden hoitoketjujen integraatio edellyttää toimivaa ja nopeaa tietojen siirtymistä organisaatioiden välillä: UNA-Kaari hanke vastannee tähän tarpeeseen. Yhteiset sähköisen asiain palvelusovellukset edesauttavat oikea-aikaista palvelua. - Vuodeosastojen hyödyntäminen yli kuntarajojen on toimiva ratkaisu, kunhan huomioidaan osastojen eroavaisuudet ja se, että sijoitus tapahtuu potilaan hoidollisuuden perusteella. Erityisesti vanhuspotilaiden osalta tulee huomioida että sijoitus vieraaseen ympäristöön kauas omaisista saattaa pidentää hoitoaikaa ja asettaa haasteita kotiutumisel- le. - Sosiaalipäivystykseen liittyen on suunnitelmaan tehty yhdessä suunnitellun mukaiset kirjaukset. - Suunnitelman LAPE-kirjaukset ovat hyviä. 	<ul style="list-style-type: none"> - Palveluntuottajien ohjauksen ja valvonnan osalta tulisi valvontakäytännöt yhdenmukaistaa maakunnallisesti ja tehdä tätä koskevat selkeämmät kirjaukset. Valvonnan maakunnallinen resursointi pidemmällä aikavälillä tulisi selvittää ja tehdä siitä kirjaus järjestämssuunnitelmaan.
Sauvon kunta	<ul style="list-style-type: none"> - Suunnitelman periaatelinjaukset ja teemakohtaiset kehittämiskohteet ovat kannatettavia - Asiakkaan asettaminen ennen organisaatiota tarkoittaa lähipalveluista huolehtimista ja riittävän suurten palvelukokonaisuuksien muodostamista niin, että asiakkuus voidaan mahdollisimman pitkäl- 	<ul style="list-style-type: none"> - Asiakkaan asettaminen ennen organisaatiota tarkoittaa lähipalveluista huolehtimista ja riittävän suurten palvelukokonaisuuksien muodostamista niin, että asiakkuus voidaan mahdollisimman pitkälle hoitaa ”saman tiskin” periaatteella. 	Ei muutosesityksiä.

Kunta tai kuntayhtymä	Yleiset huomiot	Erytisesti huomioitavaa (teemoittain)	Muutosesitykset
Sauvon kunta (jatkuu)	<p>le hoitaa ”saman tiskin” periaatteella.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oikea-aikainen palveluihin pääsy edellyttää asiakastyön koordinoitua perus- ja erityistason välillä ja poikkisektoraaalisesti sosiaali- ja terveys-, mutta myös koulutuspalvelujen välillä. 	<ul style="list-style-type: none"> - Palvelujen digitalisointi tulee tehdä niin, että se ei korvaa vaan täydentää perinteistä kohtavaa ja dialogista asiakastyötä. - Työn tueksi tarvitaan tutkimustietoa palvelujen kustannustehokkuudesta ja vaikuttavuudesta. Näyttöön perustuvien käytänteiden levittämisessä kunnat ja shp tarvitsevat yhteistyötä etenkin THL:n, Vasson ja alueen korkeakoulujen kanssa. - Varsinais-Suomessa esh:n rooli on maan keskiarvoon nähden korostunut. Suunnitelmassa esitetty moniammatillisen yhteistyömallin pilotointi voi onnistuessaan vähentää erikoissairaanhoidon ohjaamista asiakaslähtöisellä tavalla. Sauvo on yhteistyössä Paimion ja Paimion-Sauvon ktkyn kanssa kiinnostunut pilotoimaan mallia geriatrian osalta. - Osaa kehittämissuunnitelmista voidaan pilotoida seudullisesti laajemmalla yhteistyössä 	
Someron kaupunki	<ul style="list-style-type: none"> - Someron kaupunki pitää järjestämissuunnitelmassa esitettyjä kärkiteemoja toimintaperiaatteineen ja kehittämissuunnitelmassa esitettyjen kehittämissuunnitelmien oikeasuuntaisina. Kehittämissuunnitelmassa tulee huomioida Varsinais-Suomen kunnat seudullisesti ja rakenteellisesti sekä huomioida tasa-arvoiset palvelut ja kehittämissuunnitelmien käyttäjien asuinpaikasta riippumatta. - Järjestämissuunnitelma sisältää runsaasti toimenpiteitä ja kehittämissuunnitelmia, jotka olisi tarpeen käynnistää pikaisesti. - Yliopistoyhteistyötä tulee edelleen kehittää systemaattisesti. 	<ul style="list-style-type: none"> - On erityisen tärkeää kehittää edelleen perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyötä ja resurssien jakoa. - Jalkautuviin palveluihin, etenkin lasten- ja nuorisopsykiatrian osalta tulee olla jatkosakin mahdollisuus. - Lääkäriresurssin riittävä paikallinen turvaaminen katsotaan tärkeäksi - Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden sekä yhteisten toimintamallien kehittäminen LAPE- muutosohjelman pohjalta on kannatettavaa. - Maakunnallisen yhteistyön edistäminen perheoikeudellisen yksikön myötä on tarpeen. - Someron kaupungin näkökulmasta myös virka-ajan sosiaalipäivystyksen toteuttaminen maakunnallisesti on järkevää. 	<ul style="list-style-type: none"> - Someron kaupungin terveyskeskuksen kiireellisen hoidon ja päivystysajan muuttaminen on tarpeen ja huomioitava perusturvalautakunnan (19.6.2019) päätöksen mukaisesti suunnitelman liitteessä 1. On selvää, että Somerolla tarvitaan edelleen virka-aikoja pidempiä vastaanottoaikoja Someron sijainti ja ikärakenne huomioiden.

Kunta tai kuntayhtymä	Yleiset huomiot	Eryteisesti huomioitavaa (teemoittain)	Muutosesitykset
Someron kaupunki (jatkuu)		<ul style="list-style-type: none"> - Lastensuojelussa sijaishuoltopaikkojen paikkatilanne on ollut jo pidemmän aikaa huono Varsinais-Suomen alueella. Kiireellisissä tilanteissa sijaishuoltopaikan löytäminen on ollut ajoittain vaikeaa. Tilanteen pitkittyessä tarvitaan yhteistyötä ja toimia riittävien ja asiakastarpeita vastaavien sijaishuoltopaikkojen takaamiseksi. - Palveluntuottajien valvontaan liittyen yhteistyötä ja toimintamenetelmiä tulee niin kuntien kuin kuntien ja aluehallintoviraston kanssa lisätä ja pyrkiä hyödyntämään sähköisiä palveluita. Yksityisten sosiaalipalveluiden tuottajien (kotipalveluiden tukipalvelut) rekisteröitymismahdollisuutta maakunnalliseen tietovarantoon tulee tukea ja lisätä tietoisuutta saatavilla olevista vaihtoehtoisista yksityisistä palveluista. - Yhteinen potilas- ja asiakastietojärjestelmä on tavoitteena ja yhteistyön tiivistäminen samojen tietojärjestelmien käyttäjien kanssa on tarpeen. Sote-ICT työryhmän toiminnan tulee jatkua ja sitä on syytä tehostaa. Kanta-käyttöönottojen myötä käytännöt ja päivittäinen kirjaaminen yhtenäistyvät. - Sosiaalista raportointia tulee hyödyntää osana kehittämistoimintaa. 	
Taivassalon kunta	- Taivassalon kunnalla ei ole huomautettavaa järjestämissuunnitelmasta	Ei erityisesti huomioitavaa.	Ei muutosesityksiä
Turun kaupunki	<ul style="list-style-type: none"> - Periaatelinjaukset ovat hyväksyttäviä, eikä niihin liittyen ole täydennettävää - Suunnitelma muodostaa hyvin laajan kokonaisuuden, joka on merkittävästi laajempi mitä terveydenhuoltolain edellyttämä terveydenhuollon järjestämssuunnitelma. Laajempi näkökulma on kannatettava, sillä tarkasteltaessa asiaa pelkän terveydenhuollon palvelujen sijasta sosiaali- ja terveydenhuollon näkökulmasta, mahdollistuu myös sosiaali- ja terveydenhuollon palveluintegraation tavoittele- 	<ul style="list-style-type: none"> - Varsinaisia täydennystarpeita järjestämssuunnitelmaan ei ole. - Suunnitelmaa toimeenpanevat työryhmät voivat sopia teemakohtaisesti yhteisesti käyttöön otettavista työtavoista, kuten Kerralla kuntoon -malli suun terveydenhuollossa. - Mikäli järjestämssuunnitelmaan valituissa kehittämiskokonaisuuksissa päästään suunnitellusti eteenpäin, niin seuraava luonnollinen askel olisi tarkastella myös palvelu- 	- Järjestämssuunnitelmaan tulee lisätä selvitys siitä, paljonko suomen-, ruotsin- ja saamenkielisiä asuu sairaanhoidopiiriin alueella.

Kunta tai kuntayhtymä	Yleiset huomiot	Erityisesti huomioitavaa (teemoittain)	Muutosesitykset
Turun kaupunki (jatkuu)	<p>minen paremmin.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kehittämistoimenpiteet muodostavat kattavan lisätauksen sektori- ja organisaatorajat ylittävää yhteistyötä edellyttävistä toimenpiteistä. Yhdessä tekemisen kohteet on tunnistettu hyvin, ne ovat linjassa Turun kaupungissa tunnistettujen sektori- ja organisaatorajat ylittävien kehittämistarpeiden kanssa, ja niiden toteuttaminen tukisi kaupunkistrategian ja sen strategisten ohjelmien toimeenpanoa. - Kehittämistoimenpiteiden toimeenpanon kannalta keskeistä on löytää toimenpiteisiin kohdennettavat resurssit. Tällöin puhutaan yhteistyöhön ja kehittämiseen kohdennettavasta rahasta ja työntekijöistä. Suunnitelma ei ota suoraan kantaa resurssitarpeisiin, vaan osoittaa ne asiakokonaisuudet, joihin tulisi ohjata kehittämisresursseja. Resurssiarvion suunnittelu jää osaksi kehittämistoimenpiteiden toimeenpanon suunnittelua. On odotettavaa, että kehittämistoimenpiteiden toimeenpano vaatii myös Turun kaupungilta merkittävästi kehittämisresurssia ja valintoja sen suhteen, mihin toimenpiteisiin resursseja kohdennetaan. Turun kannalta keskeistä on syventää erityisesti yhteistyötä ja luottamusta sairaanhoitopiiriin sekä ympäristökuntien suuntaan, ja järjestämissuunnitelman kehittämistoimenpiteet tarjoavat siihen hyvän alustan ja kohteet. 	<p>tuotannon rakenteita, mutta tämän voi ennakoida olevan edessä tulevan hallitusohjelman sote-uudistuksen toimeenpanon yhteydessä.</p>	
Uudenkaupungin kaupunki	<ul style="list-style-type: none"> - Suunnitelma on laadittu alkujaan muutosorganisaation toimesta aikana, jolloin kuntien roolin ajateltiin olevan lähitulevaisuudessa sote:n järjestämisessä ja tuottamisessa vähäinen. Kohteet ovat kuitenkin nousseet palvelujen tuottamisen ja järjestämisen käytännön kysymyksistä, joten suunnitelma on edelleen käyttökelpoinen ja muokattavissa muuttuviin tilanteisiin. - Kuntien kannalta on merkittävää arvioida suunnitelmaa siitä näkökulmasta, millaisen roolin kunnat haluavat; haluavatko ne esim. palvelutuotantoa keskitettävän. Kunta voi itse päättää mihin haluaa sitoutua ja mihin suunnata resursseja. Toki suunnit- 	<ul style="list-style-type: none"> - Kehittämiskohteet, jotka ovat vielä vailla omistajaa, ovat niitä, joissa Uusikaupunki on ollut jo aktiivinen toimija (työikäisten palvelut, perhepalvelut, pth/esh-yhteistyö) - Uusikaupunki voi ottaa aktiivisemmän kehittäjäroolin työikäisten palveluissa sekä lasten, nuorten ja perheiden palveluissa. LAPE-kokonaisuuteen liittyen on jo pilotoitu alueellista perhekeskustamallia sekä kehitetty perhekeskuksen toimintaa monialaisena palvelukokonaisuutena. Aikuisosiaalityössä on kehitetty varhaisen tuen malleja sekä uudenlaista mallia jalkautuvana yksik- 	<p>Ei muutosesityksiä.</p>

Kunta tai kuntayhtymä	Yleiset huomiot	Erityisesti huomioitavaa (teemoittain)	Muutosesitykset
Uudenkaupungin kaupunki (jatkuu)	<p>telma linjaa tulevaisuuden kehittämistoimenpiteet ja luo tiekartan tulevalle toiminnalle ja palvelujen kehittämislle.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Suunnitelmassa on osin tavoitteena keskittää palveluja suurempiin kokonaisuuksiin (esim. perheoikeudellinen yksikkö). Joissakin tilanteissa keskittäminen palvelee asiakkaita paremmin kuin hajautettu rakenne. Osaaminen ja palvelun laatu voi parantua ja rekrytoinnit helpottuvat. - Käytännön toimeenpano edellyttää useimmissa tapauksissa erillisen kehittämistyöryhmän kokoamista ja/tai projektointia 	<p>könä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Erityisesti tietojohdantamiseen liittyen tulee huomioida Vasson osaaminen ja rooli kehittämisessä. 	
Vehmaan kunta	Ei lausuntoa		
Paimion-Sauvon kansanterveyskuntayhtymä	Ei erillistä lausuntoa, Kts. Paimion kaupungin ja Sauvon kunnan lausunnot	Katso Paimion kaupungin ja Sauvon kunnan lausunnot.	
Perusturvakuntayhtymä Akseli	<ul style="list-style-type: none"> - Suunnitelmassa on tuotu hyvin esiin se, että hoidon saatavuutta, vaikuttavuutta ja tehokkuutta on mahdollista saavuttaa vain eri toimijoiden (esh, pth, sosiaalitoimi) tiiviillä yhteistyöllä. - Palveluketjujen toimivuuden kehittämiseen on panostettava siten, että asiakas saa tarvitsemansa palvelut juuri oikeaan aikaan ja oikeasta paikasta. - Ikääntyvien palvelujen kattavuustavoitteet (ympäri vuorokautinen hoito 8 %, kotihoito 12 %) ovat hyviä. - Suunnitelman kehittämissuhteita tulee aikatauluttaa ja sopia yhteistyössä kuntien ja kuntayhtymien kanssa kärkihankkeiden vastuista. Toimilla tulee edesauttaa yhteistä alueellista kehittämistä. - Kehittämissuhteita perustettaessa tulee kunkin alueen asiantuntijoiden asiantuntemusta hyödyntää. 	<ul style="list-style-type: none"> - Erikoissairaanhoidon nykyistä kattavampia konsultaatiopalveluja tulee miettiä potilaiden / asiakkaiden tarpeen ja kustannustehokkaan toiminnan järjestämisen näkökulmasta. Tämä edellyttää aiempaa tiiviimpää yhteistyötä shp:n ja alueen kuntien kesken. - Ikäihmisten palvelujen toiminnan painopisteen tulee olla terveyden edistämässä ja ennaltaehkäisevissä palveluissa sekä kotiin annettavissa palveluissa. - Perheoikeudellisen yksikön toimintamallista ja kustannuksista tulee saada ehdotus, sillä yksikön perustamisen kanssa on tarve edetä. - Kaikille kunnille yhteisesti tärkeää on saada toimiva yhteinen tietojärjestelmä ja sähköisten palvelujen kehittäminen - Yhteistyö sote-palvelutuottajien valvonnassa tulee aloittaa mahdollisimman pian - Yhdenmukainen vammaispalveluiden arviointimalli on tärkeä. 	Ei muutosesityksiä.

Kunta tai kuntayhtymä	Yleiset huomiot	Erytisesti huomioitavaa (teemoittain)	Muutosesitykset
Pöytyän kansanterveystyön kuntayhtymä	<ul style="list-style-type: none"> - Suunnitelma on kattava ja kunnianhimoinen kokonaisuus shp:n alueen sote-palveluiden kehittämistoimille. On ensiarvoisen tärkeää, että lähtökohdaksi kirjattua tavoitetta pth;n, esh:n ja sosiaalitoimen tiiviille yhteistyölle toteutetaan myös käytännössä suunnitelman kaikkien osien ratkaisuisissa. - Samoin on kannatettavaa järjestelmän kehittämisen kokonaisuutena, saumattomien palvelukokonaisuuksien kehittäminen, kattavien hoitoketjujen rakentaminen sekä palveluverkon yhteensovittaminen ja päällekkäisten toimien purku. - Periaatelinjaukset ovat oikeita. Erytisen tärkeää on yhdenvertaisten palvelujen varmistaminen. - Kärkiteemojen pilottihankkeiden toteutuksessa tulisi pilottikohteiksi valita aina kaupunkiympäristön ohella myös haja-asutusympäristössä toimiva organisaatio, jotta palveluiden laatu-, vaikuttavuus- ja toteuttamismahdollisuudet tulisivat riittävän kattavasti arvioiduksi ja asiakkaiden sekä organisaatioiden yhdenvertaisuus varmistuisi - Kuntayhtymä kannattaa terveydenhuollon neuvottelukunnan perustamista. Sitä perustettaessa on tärkeää varmistaa alueellinen kattavuus. Seutukohtaiset työryhmät ovat tärkeitä alueellisen yhteistyön kehittämisessä ja kustannustehokkaiden hoitopolkujen toteutuksessa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kuntayhtymä on halukas olemaan mukana sähköisen asioiden hankeryhmässä kehittämässä ja yhteensovittamassa uusia sähköisiä palveluja (esim. Omaolon yhdistäminen MunKlinikka –palveluun). - Kuntayhtymä haluaa olla aktiivisesti mukana myös kehitettäessä tk-palvelujen ja erikoissairaanhoidon yhteistyötä. - Kuntayhtymä on kiinnostunut olemaan mukana elintapaohjauksen rakenteisen kirjaamisen pilotissa. - Kuntayhtymä on kiinnostunut collaborative care – toimintamallin pilotoinnissa, mahdollisesti Loimaan seutukunnan yhteistyönä. Asiakaskohderyhmäksi esitetään mielenterveys- ja päihdeasiakkaita. - Kuntayhtymä kannattaa Tyksiin perustettavaa palliatiivisen hoidon keskusta ja sinne perustettavaa konsultaatiotiimiä ja suosittelee siihen lisäksi vahvaa geriatrian osaamista. - Kannattaa suunnitelmaa henkilökohtaisen avun tarjoamiseen suun päivittäiseen omahoitoon ja toteaa, että kuntayhtymästä löytyy toimija, jonka kautta voidaan jalkauttaa tukea alueen hoito- ja hoivapalveluihin. Ammatillaisen sähköinen ajanvaraus suun terveydenhuoltoon riskiryhmille (diabetes, sydän) mahdollista ottaa käyttöön. Toimintaa ollaan käynnistämässä ky:n diabetesyksikön ja Tyksin sydänkeskuksen kanssa. - LAPE-muutosohjelma tärkeä ja seudullista yhteistyötä on syytä jatkaa koordinoitusti. Tulisi erikseen pohtia, miten perhekeskusmalli toimii pinta-alaltaan laajoissa maaseutukunnissa. - Tietojohtamisessa, omavalvonnassa ja laadunhallinnassa kannatetaan ylikunnallista yhteistyötä. 	<p>Järjestämssuunnitelmassa tulisi erikseen mainita tietoturvaan sekä tietosuojaan liittyvä yhteistyö ja sairaanhoitopiirin asiantuntijarooli.</p>

Kunta tai kuntayhtymä	Yleiset huomiot	Erytisesti huomioitavaa (teemoittain)	Muutosesitykset
Varsinais-Suomen erityishuoltopiiri	<ul style="list-style-type: none"> - Suunnitelma on laaja ja sisältää monia tärkeitä asioita ja kehittämisen kohteita. Se ei kuitenkaan sisällä konkreettisia ehdotuksia juurikaan kehitysvammaisten tai vaikeista neuropsykiatrisista häiriöistä, kuten autismikirjon ja ADHD, kärsivien henkilöiden sote-palvelujen järjestämiseksi. - Asiakasryhmä on pieni (2-3,5 % väestöstä), mutta näistä henkilöistä noin puolet tarvitsee paljon erilaisia palveluja ja tukitoimia koko elämänsä ajan. Tähän kohderyhmään kuuluvan vaativan asiakasryhmän osalta on jatkossa tärkeää varmistaa riittävät vaativat erityispalvelut ja niiden tuottamiseen tarvittava erityisosaaminen. Nykyiset erityishuoltopiirit ovat pitkälti vastanneet vaativammista erityispalvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta, ja tämän osaamisen säilyttäminen ja kehittäminen jatkossa on tärkeää. - Suunnitelman liitteeksi laaditut terapioiden toimintaperiaatteet ovat sovellettavissa myös kehitysvammaisille edellyttäen, että kehitysvammaisuuden liittyvät erityispiirteet ja tarpeet huomioidaan. - Vammaispalveluihin liittyen suunnitelma on kovin abstraktilla ja yleisellä tasolla. Palvelujen arviointi ja palvelukokonaisuuksien rakentaminen asiakaslähteisesti edellyttää kehitysvammaisten henkilöiden erityispiirteiden ja em. tarpeiden huomioimista. Kuntien sosiaali- ja terveystoimen, erikoissairaanhoidon ja KTO:n välinen tehtäväjako tulee selkeyttää ja sujuvoittaa huomioiden myös palvelujen hankkiminen ja kustantaminen. Lisäksi tulisi sopia vaativien asumispalvelujen sekä päiväaikaisen toiminnan tuottamisvastuusta. - Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyen suunnitelmassa on hyviä painopisteitä, mutta näissä tulee huomioida myös kehitysvammaiset ja muut vammaiset ja mahdollistaa heidän osallisuutensa eri palveluihin ja toimintoihin. 	<ul style="list-style-type: none"> - Palveluketjuja kuvattaessa on kaikissa ikäryhmissä tärkeää huomioida myös kehitysvammaiset ja muista vaikeasteisista kehitysvammapsykiatrisista häiriöistä kärsivät henkilöt ja heidän perheensä. - Työikäisten kohdalla on tärkeää muistaa, että haastavimman asiakaskunnan kanssa työskentelevien työntekijöiden terveysriskit ovat usein suuremmat kuin työntekijöillä keskimäärin. - Vammaispalveluissa on monia asiakasryhmiä, joiden palvelutarve ei ole pitkäaikaista tai jatkuvaa tai vaadi kaikilta osin erityisosaamista. Tämä pitää huomioida kehittämisessä. - Terapiapalvelujen palveluketjuissa on paljon sosiaali- ja terveyspalveluita koskettavia rajapintoja, joiden sujuvuus ja asiakaslähtöisyys eri toimijoiden kesken ei aina toteudu. - Moniammatillinen toimintatapa ja palvelujen jalkauttaminen asiakkaan omaan ympäristöön vaatii kehittämistä. - Tahdosta riippumattoman erityishuollon järjestämisessä tarvitaan sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon päivystystoiminnan sekä KTO:n tiivistä yhteistyötä. Nyt suunnitelmassa ei KTO:n palveluja mainita ollenkaan, kuitenkin näitä asiakkaita on lähes viikoittain 1-3. - Ikääntyneiden kehitysvammaisten kohdalla on huomioitava riittävä päiväaikainen toiminta. - Erytisyryhmien palvelutarpeen arviointiin on syytä panostaa ikääntyneiden sekä muiden ikäryhmien kohdalla. TOIMIA-palveluissa ei ole heille käyttökelpoisia arviointivälineitä eivätkä nykyiset pohjalomakkeet arvioi varsinaisesti asukkaan palvelutarvetta vaan ne lähtevät olemassa olevista palveluista ja 	<ul style="list-style-type: none"> - Suunnitelmassa mainitaan yhteisten toimintakäytäntöjen sopimisesta kehitysvammalain mukaisissa rajoittamistoimenpiteissä. Laki määrittelee sen, milloin ja missä tilanteissa rajoittamista voi käyttää ja mitä se edellyttää niin palvelun tilaajalta kuin palvelun tuottajaltakin. Jokaisen asiakkaan kohdalla on välttämätöntä arvioida erikseen se, miten hänen itsemääräämisoikeuttaan vahvistetaan ja miten tarvittaessa sitä rajoitetaan - Edellä olevan pohjalta Tekstin: ”Kehittämistyön tavoitteena on kehittää maakuntaan yhtenäiset toimintakäytännöt ennakoivien toimien käytöstä. Tämän myötä tarjotaan kunnille ja palveluntuottajille työkaluja ennakoivien toimien käyttöönottoon sekä työvälinoita rajoitustoimenpiteiden käsittelemiseen asiakkaan ja häntä ohjaavan / hoitavan henkilöstön kanssa.” sijaan ehdotetaan kirjausta: ”Tavoitteena on luoda maakuntaan yhtenäisiä työkäytäntöjä, joita käyttämällä kuntien ja palveluntuottajien asiakkaita ohjaava/hoitava henkilöstö voit ennakoita ja ehkäistä haastavia tilanteita sekä vähentää rajoittamistoimenpiteiden käyttöä.” - Laki kehitysvammaisten erityishuollosta tulisi mainita viitteenä s. 66.

Kunta tai kuntayhtymä	Yleiset huomiot	Erityisesti huomioitavaa (teemoittain)	Muutosesitykset
Varsinais-Suomen erityishuoltopiiri (jatkuu)		<p>ovat organisaatiolähtöisiä. Myöskään kehitysvammaisille tehty RAI-arviointi ei palvelu kuin kaikkein hoidollisimpia asiakkaita vuodeosastoympäristössä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Muistiasiakkaan polussa tulee huomioida myös muistisairas kehitysvammainen henkilö. - LAPE-palvelujen kehittämisessä puhutaan erityis- ja vaativan tason palvelujen kehittämisestä. Perhe tulee huomioida kokonaisuutena lapsen ja nuoren palvelutarpeita unohtamatta. Suunnitelmassa ei lasten, nuorten ja perheiden erityis- ja vaativan tason yhteistyöstä puhuttaessa mainita kehitysvamma- ja vammaispalveluita mitenkään. 	
Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri	<ul style="list-style-type: none"> - Suunnitelma on monin tavoin harkittu, huolellisesti laadittu ja kattava kokonaisuus. Sen tavoitteet ovat yhdenmukaisia shp:n strategisten tavoitteiden kanssa. - Periaate ”Asiakas ennen organisaatiota” on myös VSSHP:n strateginen valinta - Periaatteella ”Varmistetaan oikea-aikainen palveluihin pääsy” tulee tähdätä jonottomuuteen peruspalveluissa ja esh:ssa. Peruspalveluiden tulee toteutua kattavasti niin, että esh-ylikäyttöä voidaan välttää. Peruspalveluja tulee tästä syystä vahvistaa henkilöstömäärällisesti ja laadullisesti. Hoitovastuun siirron oikea-aikaisuutta voidaan tukea konsultaatiopalveluilla. - Periaate ”Vahvistetaan ennaltaehkäiseviä ja peruspalveluja, jotka ovat vaikuttavia ja kustannustehokkaita” on kannatettava, mikäli sillä saavutetaan vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta koko palveluketjussa. Perustason vahvistaminen esh:n kustannuksella olisi nykytilanteessa esh:n lisääntyvä kuormitus ja kustannuspaine huomioiden erittäin ongelmallista. - Periaatetta ”Uudistetaan palvelut digitaalisuus 	<ul style="list-style-type: none"> - Shp toteaa selkeän tarpeen pysyvälle rakenteelle, jossa voidaan neuvotella ja sopia hoidon ja palvelujen optimaalisesta järjestämisestä. Suunnitelmassa mainittu terveydenhuollon foorumi sekä muut työryhmät tulee vakiinnuttaa jo tänä vuonna. Shp on valmis tarjoamaan eri asiantuntijoita tämän neuvottelu- ja kehittämISRakenteen tueksi. Tämänkaltaisella rakenteella on kuntaneuvotteluissa todetun mukaisesti tarve kehittää tuottavuutta koko palvelujärjestelmässä. - On toivottavaa, että maakunnallisesti voitaisiin vastuuttaa jokin taho vastaamaan koko hoitoketjusta, vaikka toimijat ketjun sisällä olisivatkin itsenäisiä. Tästä olisi nykytilanteessa hyötyä mm. maakunnallisen kuntoutuksen järjestämisessä. - Maakunnan vuodeosastoverkko on kansallisesti arvioituna tiheä ja pth:n, osin myös esh:n vuodeosastohoitojaksot pitkiä. Osastoitojen lyhentäminen mahdollistaisi vuodeosastopaikkojen vähentämisen ja parantaisi kustannustehokkuutta. Tehokkuuden 	<ul style="list-style-type: none"> - Terveydenhuoltolain 35 § mukaan shp:n perusterveydenhuollon yksikön tulee tukea terveydenhuollon järjestämssuunnitelman laatimista. VSSHP:n perusterveydenhuollon yksikön toimintaa ollaan parhaillaan kehittämässä ja mm. perusterveydenhuollon koulutus-sopimuksia kuntien kanssa ollaan uudistamassa. Perusterveydenhuollon yksikkö tulisivat huomioida järjestämssuunnitelmassa - Teemakohtaisten työryhmien lisäksi pitää sairaanhoitopiiri tarkoituksenmukaisena käynnistää seutukuntaiset työryhmät koordinoimaan Vakka-Suomen, Loimaan seudun, Salon seudun sekä Turun ja Turun ympäristökuntien ja sairaanhoitopiirin välistä yhteistyötä koskien erityisesti alueellista työnjakoa ja hoitoketjuja. - Järjestämssuunnitelma ja sen toimeenpano tarjoavat mahdollisuuden yhteiseen hoidon priorisoinnista sopi-

Kunta tai kuntayhtymä	Yleiset huomiot	Eryteisesti huomioitavaa (teemoittain)	Muutosesitykset
<p>Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri (jatkuu)</p>	<p>huomioiden” tulee edistää kaikissa toiminnoissa, joissa digitaaliset palvelut ovat tarkoituksenmukaisia, toimivia ja kansalaisten taidoin saavutettavissa.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Periaatteen ”Rahojen pitää riittää” saavuttamiseksi tulee toiminnan tuottavuutta tutkia koko palvelujärjestelmässä, jotta mahdollinen vähemmän vaikuttava tai tuottavuudeltaan heikko resurssi voidaan kohdistaa vaikuttavampaan toimintaan. - Suunnitelman vieminen konkretiaan edellyttää riittävää muutosjohtamisen resursointia, monipuolista asiantuntemusta ja yhteistä maakunnallista päätöksentekokykyä. 	<p>optimointi edellyttää diagnostiikan ja tarpeellisten terapioiden esteetöntä saatavuutta sekä hoitolinjausten päätöksentekokykyä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yliopistosairaalalla on koordinaatiotehtävä suun peruserikoissairaanhoidon kehittämisessä. Alueen suurissa kunnissa on tällä hetkellä omat erikoishammaslääkärit. Mikäli maakunnassa olisi yksi maakunnallinen suun erikoissairaanhoidon yksikkö, voitaisiin työvoiman käyttöä koordinoida nykyistä tehokkaammin ja tasapuolisemmin. Olisi tarkoituksenmukaista perustaa yksi suun erikoishoidon yksikkö, vaikka esh-toiminnot ja peruserikoissairaanhoidon tehtävät olisivatkin sen sisällä eriteltyinä. 	<p>miseen. Yhteinen hoidon priorisointi tulisikin mainita järjestämissuunnitelmassa.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kielellinen tasa-arvo huomioiden myös sosiaalipäivystyksen palvelut tulee turvata molemmilla kotimaisilla kielillä. - Suun terveydenhuoltoon liittyen tulisi käsitellä myös suun terveydenhuollon hoidon porrastusta ja erikoishammaslääkäripalvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta maakunnan alueella. - Esitys pitää sisällään tärkeitä suunnitelmia LAPE-palvelujen kehittämiseksi. Siitä kuitenkin puuttuu lasten ja nuorten kuntoutuksen maakunnallinen kehittäminen. Tämä kokonaisuus tulisi lisätä järjestämissuunnitelmaan. Sairaanhoitopiirin näkemyksen mukaan maakunnallisena tavoitteena tulisi olla lasten ja nuorten kuntoutukseen keskittyvän osaamisverkoston rakentaminen, jonka ytimenä olisi vaatimaan lääkinnälliseen kuntoutusarviointiin keskittyvä lasten ja nuorten kuntoutustalo, joka toimii Tyks lasten ja nuorten klinikalla. Arviointitoimintaa tulisi kehittää kuntarajat ylittävästi ja rakentaa keskitetympi malli erityisesti runsaasti palveluja tarvitseville potilaille. - Puhe-, toiminta- ja ravitsemusterapian toimintaperiaatteet ovat järjestämissuunnitelman liitteenä. Maakunnallisesti on aiemmin hyväksytty myös fysioterapian toimintaperiaatteet. Olisi toivottavaa, että myös tämä liitettäisiin järjestämissuunnitelman osaksi.